

ВІДОБРАЖЕННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІД ЧАС КОНСОЛІДАЦІЇ

Малейко Людмила Василівна

здобувач вищої освіти факультету фінансів та обліку
Державний торговельно-економічний університет, Україна

Науковий керівник: Семенова Світлана Миколаївна

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування
Державний торговельно-економічний університет, Україна

Сучасні зміни в розвитку технологій та перетворення ринкових процесів в економіці України завжди підлягають розгляду: як в розрізі кожного елементу, так і в цілому. Необхідність адекватного відображення економічного та правового змісту змін, що відбуваються в компаніях, спонукала наукові дослідження до перегляду, зокрема, категорій обліку: "власний капітал", "зобов'язання", "активи". Удосконалення вітчизняного обліку можна досягти за допомогою світового досвіду, який дозволяє формувати прозору та достовірну інформацію про діяльність компаній. У зв'язку з цим актуальним є вивчення накопиченого досвіду бухгалтерського обліку та звітності в розвинених країнах.

Одним з об'єктів обліку, який відіграє важливу роль у житті підприємства, є власний капітал. Теоретичні та практичні аспекти економічного існування, а також дослідження формування капіталу компаній та характеристик його структури постійно враховуються в процесі національних економічних змін. Питання власного капіталу завжди було в центрі уваги економістів. Його сутність, становлення та застосування на підприємствах як економічної категорії в різні періоди розвитку національної економіки проводилися науковцями країни та зарубіжжя.

У сучасних умовах розробками, присвяченими проблемам власного капіталу підприємства, є праці Пантелеєв В. П., Безверхий К. В.[5], Купира М.І.[2], Михалків А.А., Косташ, Т.В.[1] та інших учених-економістів. В той же час, залишаються недостатньо вивченими питання визначення ефективності здійснення консолідації власного капіталів, зокрема відображення особливостей в консолідованому звіті про власний капітал.

Власний капітал є основою діяльності підприємства, його фундаментом та індикатором їхньої фінансової стійкості. А тому відображення його у фінансовій звітності надто важливе. Але на разі він являється одним із найбільш неоднозначно трактованих понять. Так, сформовано два концептуальних підходи до розуміння сутності "власний капітал" — бухгалтерський та економічний. За бухгалтерського підходу власний капітал визначається як вартість чистих активів підприємств. За економічного підходу власний капітал однозначно не ідентифікується, адже на різних етапах розвитку економічної думки, це поняття наповнювалось новим змістом і сутнісними характеристиками, що відповідали основній парадигмі економічного розвитку суспільства [3].

Під час консолідації фінансової звітності визнання й оцінка власного капіталу групи, безпосередньо залежить від визнання й оцінки активів і зобов'язань. Кожна компанія в групі показує власний капітал в індивідуальній фінансовій звітності. Цей капітал розподілений на Групу в консолідованій фінансовій звітності. У разі консолідації капіталу статті власного капіталу компаній повинні бути включені до

консолідованої фінансової звітності та взаємо зараховані. Тому є важливим аспектом при об'єднанні інформації щодо власного капіталу всіх учасників консолідованої групи підприємств, щоб в індивідуальних облікових системах застосовувались ідентичні правила, методи, процедури оцінки і визнання активів і зобов'язань. Якщо частина власного капіталу компанії відноситься не до групи, а до інших акціонерів, ця частина власного капіталу має бути відображена як частка меншості.

Консолідація капіталу проводиться:

- вперше, наприклад, коли дочірня компанія придбана (перша консолідація)
- потім у кожному наступному фінансовому році (подальша консолідація), поки існує дочірнє підприємство (наприклад, поки воно не буде продано чи ліквідовано або поки не припиниться можливість контролюючого впливу).

Як і у випадку з індивідуальними рахунками, існує певна кількість причин, які пояснюють збільшення чи зменшення капіталу групи. Зміни власного капіталу у консолідованій звітності впливають на наступні показники:

1. Рентабельність компанії - звичайно, якщо група є прибутковою, отриманий чистий результат підвищить розмір акціонерного капіталу. І навпаки, збиток призведе до зменшення власного капіталу.

2. Відносини з акціонерами материнської компанії - акціонер фінансує компанію, надає капітал і отримує винагороду у вигляді дивідендів. Збільшення або зменшення капіталу призводить до зміни власного капіталу, подібно до виплачених дивідендів.

3. Валютний ефект - якщо консолідована звітність включає суб'єктів господарювання, чия звітність складена в іноземних валютах, конвертація рахунків в іноземних валютах призводить до коригування, яке відображається в акціонерному капіталі під заголовком Курсова різниця. Якщо цей заголовок показує позитивне сальдо, це означає, що група отримала вигоду від сприятливого ефекту обмінного курсу, навпаки, негативне сальдо відображає несприятливий ефект обмінного курсу для групи.

4. Операції з цінними паперами консолідуючої компанії - власні акції (власні акції) вираховуються з власного капіталу, а прибутки чи збитки, зафіксовані від продажу власних акцій, безпосередньо обліковуються у власному капіталі.

5. Зміни в обсязі консолідації - збільшення обсягу консолідації, як правило, не впливає на суму власного капіталу, а вибуття впливає на результат періоду у випадку продажу. З іншого боку, операції з акціонерами в уже консолідованому суб'єкті господарювання призведуть до зміни консолідованого капіталу, що відноситься до групи.

Головне призначення та використання інформації звіту про власний капітал – оцінка та прогноз змін у власному капіталі групи.

На відміну від індивідуальних звітів про власний капітал учасників групи, консолідований звіт про власний капітал складається з інформації, що міститься в попередніх консолідованих балансах та індивідуальних звітах про власний капітал учасників групи. Це стосується статей: "залишок на початок (кінець) звітного року капіталу зареєстрованого, сплаченого; "залишок на початок (кінець) звітного року капіталу у дооцінках; "залишок на початок (кінець) звітного року додаткового капіталу; "залишок на початок (кінець) звітного року резервного капіталу; "залишок на початок (кінець) звітного року нерозподіленого прибутку (непокритого збитку); "залишок на початок (кінець) звітного року неоплаченого капіталу; "залишок на початок (кінець) звітного року вилученого капіталу; "залишок на початок (кінець) звітного року неконтрольованої частки участі [4].

Метою консолідованого звіту про власний капітал є пояснення користувачам

звітної інформації про зміни у власному капіталі групи протягом звітного періоду. Права кожного власника на власність і право на участь у її прибутках залежать від частки та форми інвестиційних коштів. У консолідованій фінансовій звітності неконтрольована частка у власному капіталі, чистому прибутку (збитку) та сукупному доході в консолідованій фінансовій звітності наводиться окремо [5].

Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності та методичними рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності слід користуватися для складання консолідованого звіту про власний капітал [6,7]. Для того, щоб зробити можливим порівняльний аналіз, доцільно включити консолідований звіт про власний капітал за попередній рік до консолідованого річного звіту [8-9].

Отже, трактування сутності власного капіталу в консолідованій звітності має свої особливості, продиктовані низкою факторів: починаючи з історичного формування капіталу і закінчуючи економічним становищем в країні. Для того, щоб власний капітал відображався належним чином потрібно дотримуватися законодавства, досліджувати та переймати досвід зарубіжних країн, та аналізувати зміни із року в рік.

Список використаних джерел:

1. Михалків, А.А, Косташ, Т.В. (2022). ОБЛІК ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ЗА МСФЗ. Scientific Collection «InterConf+», (23(117), 43–54.
2. Купира М.І. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ УПРАВЛІННЯ Збірник матеріалів І Всеукраїнської інтернет-конференції здобувачів вищої освіти та молодих вчених «Фінанси, банківська справа та страхування: актуальні питання розвитку, досягнення та інновації» 12 травня 2022 р. 62-64.
3. Г. Б. Погіршук, Р. Є. Волощук ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ. Журнал “Економіка та держава”, 2020, 16-23.
4. В. П. Пантелеєв, К. В. Безверхий Консолідація фінансової звітності. Навчальний посібник. Київ – 2016 р. 220-221.
5. Міжнародний стандарт фінансової звітності 10 «Консолідована фінансова звітність». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_065#Text.
6. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності. Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>.
7. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 11.04.2013 р. № 476. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0476201-13#Text>.
8. Семенова С. М., Шпирко О. М. Збалансована система показників у формуванні обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством. International scientific and practical Congress „Lawyers and Economists”. The Scientific Association of Economists and Lawyers „Fundacio”, December, 5th, 2014, Zagreb (Croatia). Regus Zagreb Grand Center, 2 Hektoroviceva, 2014, 163 p. P.11-17.
9. Семенова С.М. Ключові вимоги до консолідації фінансової звітності. Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством», 31 березня 2021 р., м. Полтава, 2021. С. 224-226.